

Justiitsministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 14.10.2019

Meie 12.11.2019 nr 4/245

Arvamuse esitamine ühinguõiguse revisjoni materjalide kohta

Lugupeetud Vaike Murumets!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) esitab järgnevalt oma kommentaarid ja ettepanekud ühinguõiguse revisjoni materjalide kohta, mis tulevad arutlusele 13.11.2019 toimuval kohtumisel. Seega esitame praegu oma seisukohad äriregistri seaduse eelnõu ning äriseadustiku muudatuste kohta, mis on seotud osanike nimekirja, osa võõrandamise ning ühingu kontakteerumisega. Lisaks anname tagasisidet ka mõne muu äriseadustiku muudatuse kohta (ärinime broneerimine, osa tähtajalisus, aktsionäri ostueesõigus, aktsia pantimine ning audiitoritega seonduvad muudatused). Ülejäänud muudatuste osas esitame oma tagasiside hilinemisega.

I ÄRIREGISTRI SEADUSE EELNÕU

1. Erinevate registrite ühendamine äriregistriga

Kaubanduskoda toetab äriregistri ning mittetulundusühingute ja sihtasutuste registri ühendamist üheks registriks ning nende reguleerimist eraldi seaduses. Nõustume, et plaanitavad muudatused aitavad suurendada õigusselgust.

2. Kandeandmete ja kandeväliste andmete visuaalne eristamine

Peame väga oluliseks, et edaspidi oleksid äriregistris selgelt visuaalselt eristatud kandeandmed ja kandevälised andmed. Samuti peame vajalikuks viidata nende andmete erinevale õiguslikule tähendusele. Tänane olukord, kus kasutajatel ei ole võimalik vahet teha, millistel andmetel on õiguslik tähendus ja millistel mitte, on tekitanud palju segadust. Seega avaldame toetust äriregistri seaduse eelnõu § 25 lõikele 2 ning § 44 lõikele 7.

3. Juhatuse liikme volituse kestuse mitteavalikustamine

Toetame äriregistri seaduse eelnõu § 30 punkti 2, mille kohaselt on andmed eraõigusliku juriidilise isiku juhatuse liikmete volituste kestuse kohta juurdepääsupiiranguga. Praegu on äriregistris selgelt välja toodud juhatuse liikme volituse lõppemise andmed ja teatud juhtudel on see tekitanud palju segadust. Eelkõige tekib küsimusi olukorras, kus juhatuse liikme volitused on lõppenud, kuid äriregistri kohaselt on isik juhatuse liige. Paljudele jääb ebaselgeks, kellel on sellises olukorras esindusõigus. Muudatus aitab vältida sellise segaduse tekkimist.

4. Ärikeeld ja ettevõtluskeeld

Kaubanduskoda ei toeta äriregistri seaduse eelnõu § 49 lõiget 7, mis näeb ette, et ärikeeld ega ettevõtluskeeld ei takista isiku juhatuse liikmena või muu esindusõigusliku isikuna registrisse kandmist. Oleme seisukohal, et kui isik on ärikeelu või ettevõtluskeelu all, siis ei tohiks registripidaja teda kanda äriregistrisse juhatuse liikmena või muu esindusõigusliku isikuna. Vastasel korral devalveerub ärikeelu ja ettevõtluskeelu tähendus ning see võib kahjustada inimeste õiglustunnet. Samas toetame äriregistri seaduse eelnõu § 49 lõiget 7 selles osas, mis näeb ette, et kui isik on juba registrisse kantud juhatuse liikme või muu esindusõigusliku isikuna ning talle määratakse pärast seda ärikeeld või ettevõtluskeeld, siis kohustab äriregister juriidilise isikut juhatuse koosseisu seadusega kooskõlla viima.

5. Märge ühinguga kontakteerumise ebaõnnestumise kohta

Kaubanduskoda toetab muudatust (äriregistri seaduse eelnõu § 62), mille kohaselt võib äriregister kanda äriregistrisse märke selle kohta, kui ühinguga ei õnnestu tema poolt äriregistrile esitatud kontaktandmeid kasutades ühendust saada. Näeme sellel muudatusel kahesuunalist mõju. Esiteks on see teistele isikutele heaks hoiatuseks, et ühinguga kontakteerumine võib osutuda problemaatiliseks. Samas motiveerib see muudatus ka ühinguid hoidma oma kontaktandmeid äriregistris ajakohasena.

6.Registripidaja vastutus

Avaldame toetust äriregistri seaduse eelnõu §-le 68, mis näeb ette, et registripidaja õigusvastase ja süülise tegevuse tagajärjel tekkinud kahju hüvitab riik.

II ÄRISEADUSTIKU MUUTMISE SEADUSE EELNÕU

a) Osanike register ja osa võõrandamisega seotud muudatused

7. Osa võõrandamise tehingu vorminõue

Äriseadustiku kohaselt peab nii osa võõrandamise kohustus- kui käsutustehing olema notariaalselt tõestatud. Nõustume, et nii ranged osa võõrandamise tehingute vorminõuded takistavad osade õiguskäivet ja seda eelkõige juhul, kui osa võõrandamise tehingu osapoolteks on välismaalane. Seega avaldame toetust osa võõrandamise tehingu vorminõude leevendamisele ning toetame äriseadustiku § 149 lg 4 muudatust, mille kohaselt osa võõrandamise käsutustehing peab olema notariaalselt tõestatud, notariaalselt kinnitatud või elektroonilises vormis.

8. Põhikirjaga sätestatav erand osa võõrandamise vorminõudest

Kaubanduskoda on vastu äriseadustiku § 149 lg 5 muutmisele, mille kohaselt võib põhikirjaga näha ette, et osa võõrandamise käsutustehingule ei kohaldata seadusest tulenevat vorminõuet. Oleme sellele muudatusele vastu järgmistel põhjustel.

- Muudatuse järele puudub suur vajadus, sest äriseadustiku § 149 lg 4 muutmise leevendab märgatavalt osa võõrandamise tehingu vorminõuet. Osa võõrandamise tehingut on edaspidi võimalik teha digiallkirja abil ning tänu E-reidentsuse programmile on ka välismaalastel võimalik osa võõrandamise

tehingule digiallkiri anda. Lisaks on välismaalastel võimalik muudetava § 149 lg 4 kohaselt teha tehingut notariaalselt kinnitatud vormis mõne välisriigi notari juures.

- Näeme muudatuse juures suure ohukohana seda, et põhikirjaga võib ette näha ka suulise vorminõude. Suuline vorminõue tekitab aga segadust, vähendab olulisel määral õiguskindlust ning võib põhjustada vaidlusi. Seeläbi võib muudatus avaldada Eesti ärikeskkonnale hoopis negatiivset mõju.
- Äriseadustiku plaanitavad muudatused annavad osaühingu osanike nimekirja andmetele avaliku usaldatavuse. Kui põhikirjaga kaldutakse kõrvale osa võõrandamise vorminõudest, siis ei anta ka osanike nimekirja andmetele avalikku usaldatavust. Selline erand muudab keerulisemaks aru saada, kas ja millistel tingimustel on osanike nimekirja andmetel avalik usaldatavus. Kui põhikirjaga ei ole lubatud vorminõudest kõrvale kalduda, siis on osanike nimekirjal alati avalik usaldatavus ning see põhimõte on kõigile üheselt arusaadav.

Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku jätta äriseadustiku muudatuste hulgast välja kõik need muudatused, mis on seotud § 149 lg 5 muutmisega.

9. Osa pantimise tehingu vorminõue

Nõustume, et sarnaselt osa võõrandamise tehingule tuleb leevendada ka osa pantimise tehingu vorminõuet. Toetame äriseadustiku § 151 lg 2 muutmist selliselt, et osa pantimise käsutustehing peab olema notariaalselt tõestatud, notariaalselt kinnitatud või elektroonilises vormis.

10. Notari poolt tõestatud osa omandamise tunnistus

Ühinguõiguse revisjoni töörühm on pakkunud välja lahenduse (äriseadustiku § 182 lg 1²), et kui äriregistrisse kantud osanike nimekirjas on toimunud osanike vahel tehtud osa võõrandamise või pantimise tulemusena muudatus, siis kontrolliks notar muudatuse aluseks oleva käsutustehingu toimumist ning kehtivust enne muudatuse äriregistrisse kandmist spetsiifilise notariaaltoimingu käigus, mille tulemusena tõestaks notar osa omandamise või pandiõigusega koormamise tunnistuse.

Nõustume, et osanike nimekirja andmetele avaliku usaldatavuse andmiseks on vaja täiendavat kontrollimehhanismi. Samas ei pea me vajalikuks notari toomist sellesse protsessi, sest see muudab kande tegemise protsessi keerulisemaks. Paljud ettevõtjad andsid meile teada, et neile jääb arusaamatuks, miks on vaja kontrollifunktsiooni anda notarile kui seda võiks täita äriregistri pidaja ise. Seega pakume välja lahenduse, mille kohaselt oleks eelnevalt nimetatud kontrollifunktsioon notari asemel äriregistri pidajal. See tähendab, et notari asemel peaks äriregistri pidaja juhatuse poolt esitatud avalduse ja sellele lisatud käsutustehingu alusel kontrollima, kas käsutustehingu on teinud õigustatud isik ning kas see on kehtiv. Kui kõik tingimused on täidetud, siis kannaks äriregistri pidaja muudatuse äriregistrisse. Leiame, et äriregistri pidajale tulenev täiendav kohustus ei ole nii keeruline, et äriregistri pidaja ei ole võimeline sellise kontrollikohustusega hakkama saama.

11. Osa heauskne omandamine

Kaubanduskoda toetab äriseadustiku § 182 täiendamist lõikega 1³, mis näeb ette, et kui isik omandab tehinguga osa või õiguse osa suhtes (pandiõiguse), tuginedes äriregistrisse osaniku ja talle kuuluva osa kohta kantud andmetele, loetakse äriregistrisse kantud andmed tema suhtes õigeks, välja arvatud juhul, kui andmete õigsuse vastu on äriregistrisse kantud vastuväide või kui omandaja teadis või pidi teadma, et äriregistrisse kantud andmed on ebaõiged.

12. Osanike nimekirja pidamise üleandmine deponooriumile

Kaubanduskoda pigem toetab ühinguõiguse revisjoni töörühma ettepanekut (§ 182¹), mille kohaselt võivad osanikud nimetada osade nimekirja pidajaks Eesti väärtpaberite registri pidaja või muu deponooriumi ainult juhul, kui osad on põhikirja kohaselt vabalt võõrandatavad ning osakapital on jagatud võrdse nimiväärtusega osadeks.

13. Osanike teavitamine osanike nimekirja muudatustest

Teeme ettepaneku panna äriregistrile kohustus saata osanikele automaatne teavitus, kui äriregistris toimub muudatus osanike nimekirjas. Selleks peaks juhatus esitama äriregistrile osanike e-posti aadressid. Samasugune teavitus toimub täna kinnistusraamatu kannete osas. Selline lahendus aitab osanikel kiiresti kasutusele võtta vajalikke meetmeid, kui äriregistris olev osanike nimekiri ei ole õige.

b) Muud äriseadustiku muudatused

14. Ühingu kontaktteerumine

Kaubanduskoda toetab äriseadustiku § 181 lg 1 täiendamist põhimõttega, et kui osaühingul ei ole ühtegi juhataste liiget, siis esindab osaühingut tahteavalduste vastuvõtmisel iga osanik. Peame mõistlikuks lahendust, et kui osaühingul puudub juhatus, siis võib dokumendid saata osanikule ning sellega loetakse dokumendid äriühingule kättetoimetatuks.

15. Ärinime broneerimine

Avaldame toetust äriseadustiku muudatusele, mis lubab enne äriühingu äriregistrisse kandmist broneerida äriühingule ärinimi. Kui ühinguõiguse revisjoni töörühm on pakkunud välja, et ärinime broneerinud isikul on ainuõigus kasutada broneeritud ärinime 6 kuu jooksul ärinime broneerimisest, siis Kaubanduskoja hinnangul on see periood liiga pikk. Ettevõtjatelt tulnud tagasiside alusel teeme ettepaneku asendada äriseadustiku § 15¹ lg-s 2 6 kuud 3 kuuga. Saime osadelt ettevõtjatelt tagasisidet, et see tähtaeg võiks olla veel lühem, näiteks 2-4 nädalat. 6-kuulise perioodi lühendamise põhjustena toodi välja seda, et reeglina ei ole vaja isikul nii pikaks ajaks ärinime broneerida ning lühem periood vähendab riski, et ärinime broneerimist hakatakse pahatahtlikult ära kasutama. Lisaks töid ettevõtjad välja, et samal isikul ei tohiks olla õigus lõpmatult broneerida ühte ja sama ärinime pärast broneeritud tähtaja lõppemist. Lisaks tehti ettepanek, et ärinime broneerija peaks lisaks riigilõivule (50 eurot) tasuma ka tagatisraha, mille ta saab tagasi, kui broneeringuperioodi jooksul võetakse ärinimi kasutusele. Alternatiiviks on suurendada riigilõivu. Selline tingimus vähendaks riski, et keegi hakkab pahatahtlikult ärinime broneerima.

16. Osaühingu tähtaeg

Kaubanduskoda ei näe suurt praktilist vajadust täiendada äriseadustiku § 139 lõikega 1¹, mille kohaselt võib põhikirjas ette näha osaühingu tähtaja.

17. Aktsionäri põhikirjaline ostueesõigus

Kaubanduskoda ei toeta äriseadustiku § 229 lg 2-2² kehtetuks tunnistamist. Leiame, et alles peab jääma tänane võimalus näha põhikirjaga ette, et aktsiate kolmandatele isikutele võõrandamise korral on aktsiate ostueesõigus olemasolevate aktsionäridel. Põhikirjaline ostueesõigus on vajalik näiteks olukorras, kus olemasolevad aktsionärid ei soovi ühingus näha uusi aktsionäre. Ostueesõigus tagab, et kui keegi lahkub aktsionäride ringist, siis on olemasolevatel aktsionäridel õigus lahkuva aktsionäri aktsiad ära osta. Jääb ebaselgeks, miks peab seadusega piirama aktsionäride omavahelist kokkuleppevabadust. Lisaks ei ole meile teada ühtegi praktilist probleemi, mille tõttu on vaja viidatud norme kehtetuks tunnistada. Ühinguõiguse revisjoni analüüs-kontseptsioonis ega ka äriseadustiku muutmise seaduse eelnõu seletuskirjas ei ole esile toodud selle sättega seotud praktilisi probleeme. Üksnes õigusteoreetilistel põhjustel ei ole muudatuse tegemine mõistlik.

18. Aktsia pantimine

Kaubanduskoda on vastu ka äriseadustiku § 232 lg 1 muutmisele, mille kohaselt ei ole enam lubatud põhikirjaga välistada aktsiate pantimist. Pantimise välistamise eesmärk on tagada, et aktsionäride ring jääks samaks. Kui pantimine oleks lubatud ning pant realiseeritakse, siis võib aktsionäride ringi sattuda isik, keda teised aktsionärid ei soovi omanike hulka. Puudub praktiline vajadus olemasoleva sätte muutmiseks ning aktsionäride kokkuleppevabaduse piiramiseks.

19. Audiitori volituste tähtaeg

Oleme vastu äriseadustiku § 329 muutmisele, mille kohaselt ei või audiitorit nimetada pikemaks tähtajaks kui kolm aastat, kui põhikirjaga ei ole ette nähtud lühemat tähtaega ning ametiaja pikendamist ei või otsustada varem kui üks aasta enne ametiaja kavandatavat möödumist ja pikemaks ajaks kui seaduses või põhikirjas ette nähtud ametiaja ülemmäär.

Meile teadaolevalt on audiitorid ka täna auditeeritavast ühingust piisavalt sõltumatud ning parktikas ei ole sellega probleeme. Isegi kui mõnel juhul ei ole piisav sõltumatus tagatud, siis ei pea mõne üksiku näite pärast äriseadustikku muutma. Aktsionäridele peab jääma õigus otsustada, kui pikaks ajaks nad audiitori valivad ning riigil puudub vajadus aktsionäride otsustusõigust piirata. Lisaks juhime tähelepanu sellele, et pikemalt äriühinguga seotud olnud audiitor tunneb äriühingut paremini.

20. Audiitoriga seonduvad muud muudatused

Kaubanduskoda ei pea vajalikuks täiendada äriseadustikku paragrahvidega 329²-329⁷. Oleme nendele muudatustele vastu eelnevas punktis toodud põhjustel ehk täna ei ole audiitori sõltumatusega Eestis märkimisväärseid probleeme, mis õigustab muudatuste tegemist nii suures mahus. Viidatud sätete osas on meie hinnangul tegemist ülereguleerimisega.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja ettepanekuid arvesse võtta.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070